

tudi Ogrji pridejo, in da se bode potem predrugačila ustava po zgodovinskih pravicah posamesnih dežel. Ako pa vsi narodi žrtujejo državni edinosti toliko, kar je treba, volja je bila to tudi Čehe. Al cesarju ni obveljalo dovršiti februarске ustave, in po takem se Čehi niso več mislili vezane na to ustavo. Čehi pa niso kakor Magjari zahtevali svoje posebne ustave; ker ni bilo februarске ustave več, hoteli so priti v izredni državni zbor, da bi si bili ondi vsi narodi avstrijski naredili vsem narodom pravično ustavo. Al Nemci so se svojim uporom pokopali izredni državni zbor, — osnovala se je tako imenovana „poravnava“ z Magjari, ktera je razcepila cesarstvo na dvoje. Zoper ta dvalizem protestujejo Čehi, in to ne iz samolastne sebičnosti, temuč na blagor cesarstvu in cesarski hiši. In iz tega se je vnelo česko vprašanje.

Skušalo se je, to vprašanje rešiti dobrovoljno. Ta skušnja je spodletela; vendar ne mislimo, da je spodletela za vselej. Mi upamo, česar želimo. Komur pa je res mar za obstanek Avstrije, ta mora želeti spravo s Čehi in spravo s Slovani vsemi, in mora pomagati, da se doseže ta sprava. Bog ne daj, da bi se kadaj reklo: prepozno je!“

Kaj bi preprost kmet svetoval, ako bi sedel v državnem zboru.

Državni zbor je pred svojim razhodom ugibal denarne zadeve našega cesarstva, uganil ni konečno družega kot to, da nam je povikšal davke. Gospod minister je rekel, da ga sicer težko stane predlaganje povišanih davkov, al da si ne more drugač pomagati, in večina državnih poslancev mu je pritrčila, mislé, da „sila kola lomi.“ Našim državnim poslancem gré, kakor so „Novice“ povedale, čast in hvala, da so po dr. Toman-u krepko govorili zlasti zoper povišanje zemljiščinega davka in da tudi niso glasovali za povišanje naših bremen, — al njihovi glasi žalibog! bili so glasovi vpijočega v puščavi. Naši poslanci so res pravo trdili, da še sedanje zemljiščine davke silno težko nosi naša dežela; to vé vés svet, in pri poslednji meri je neki zemljemerec po pravici rekel, da kranjske dežele za same davke ne vzame.

Da davki morajo biti v vsaki državi, to je gotovo, saj država je to, kar veliko gospodarstvo, to pa ima stroške, in stroški se morajo pobogati z dohodki. Al glavno pravilo dobrega gospodarstva je to, da šparavno ali varčno ravná. Kolikor mogoče malo izdajati, to je podlaga dobremu gospodarstvu; to je prvo! Če nimaš, ne potrosi več, kar imaš. Varčnost, varčnost je tedaj prvo pravilo.

Kaj se v naši državi ne bi dalo veliko veliko milijonov prihraniti? — Gotovo! Brali smo v stroških ministerstva za vojaštvo silne stroške za armado. Jaz ne govorim tukaj, da bi se prostemu vojaku plača znižala, saj je pičla, — al pri plačah in pokojninah velicnih oficirjev bi se dalo prihraniti sila veliko. — Druga vrsta, kjer bi se varčnost lahko vpeljala, je pri uradnijah. Uradnikov je veliko veliko preveč. Še se spominjamo francozkih časov, ko je na priliko v velikem okraji en sam davkar vsa davkovska opravila opravljal. Pri vojaki in uradnikih bi se tedaj morala varčnost pričeti. To je glavna stvar. Pa še pri družih rečéh. Brali smo, na priliko, da ministerstvo za skrivne potrebe ima veliko stroškov in da podpira časnikov veliko. Čmu to? Časnikov je kot listja in trave, in gotovo jih ima vlada na svoji strani brez plače obilo, ako so narodi ž njo zadovoljni. Zato jej mora prva skrb biti, da varčno gospodari in državljanom ne naklada prevelicnih butar, —

državljanom naj dovoli svobodno gibanje, narodu vsacemu pa njegove pravice. In mir in zadovoljnost bodeda kraljevala — in taki vladi so narodi najbolji vojaki — brez obilih uradnikov.

To so misli preprostega kmeta, pa brez zamere!
M. I—r.

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o XI. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 9. julija.

(Konec.)

Pregledovalec društvenih računov gosp. prof. Šolar poroča, da je vse račune našel v najlepšem redu, tako, da se istina, ki jo hrani g. blagajnik, na tanko vjema s knjigo, v katero se zapisujejo prejemki in stroški.

Iz sporočila blagajnikovega o računu, ki se ves natisne tudi v vabilu k 4. občnemu zboru, danes samo to posnamemo, da je Matica od 1. julija 1867. leta do 1868. leta imela vseh dohodkov 8.519 gold. 43½ kr. stroškov pa 1.495 „ 70 „
V ostanku 7.023 „ 70 „
je pa le 3.358 „ 90 „
ki se smejo potrošiti, ostalih . . . 3.664 „ 80 „
je pa istina, ki se po pravilih mora naložiti.

Iz 3.358 gold. 90 kr. se najprej plačajo knjige, ki jih Matica letos dá na svetlo.

Proračun za 1868/9. l. kaže, da se bode prihodnje leto s tem, kar je iz prejšnjih računov ostalo za izdavanje knjig, to je 3.795 gold. 7 kr. in s prihodki, ki se jih nadjamo

prihodnje leto 2.292 *) „ 77 „
smelo porabiti 6.087 gold. 84 kr.

Žrebovanje je določilo, da iz odbora stopijo naslednji gg. odborniki: a) ljubljanski: 1. Anton Kos, 2. Fr. Levstik, 3. dr. J. Zlat. Pogačar in 4. dr. L. Vončina; vnanji: 1. Ant. Črne, 2. M. Majar, 3. dr. R. Razlag, 4. Drag. Šavprl, **) 5. dr. A. Vojska in 6. dr. Jos. Vošnjak.

Četrtemu občnemu zboru se odkaže sreda 5. avgusta ob 9. uri dopoldne. — Reši se prošnja g. Drag. Žagarja s tem, da mu odbor privoli 20 iztisov „Zgodovine slovenskega naroda“ za razdelitev v okolici ljubljanski. Po nasvetu g. dr. E. H. Coste se slavni zgodovinar in pospeševatelj česke literature g. France Palacki izvoli za častnega uda slov. Matice, kar se mu po dr. Bleiweisovem nasvetu je brž po seji naznanilo z brzopisom.

Slovansko slovstvo.

Srbsko i hrvaško.

* Prirodopis živinstva, bilinstva i rudstva. Za zreliju mladež sastavio Jos. Torbar. Sa 351 bojadisanom slikom. U vel. 8-ni 124. str. sloga a 34 vrlo liepo bojadisane ploče slika iz sva tri carstva, i 29 crnih, na kojih je naslikano lišće; izašlo je to djelo u put nakladom g. Hartmana. Pregledavši to djelo, moramo ga natoplije preporučiti kao vrlo koristnu pomoćnu knjigu za poznavanje prirode; stoji samo 2 for. 40 novč.

* Književne zabave hrvatsko-srbske, u kojoj su sastavci g. Velimira Gaja, izašo je svezek II.

*) Tako naj se popravi dotična številka, ki se je vrinila v proračunu, kterege naznanja vabilo k 4. obč. zboru.

**) Gosp. Šavprl je sicer v odbor stopil še le 1867. leta, toda na mesto g. Štef. Kocijančiča (voljenega pri 1. obč. zboru), ki se je 1867. leta odpovedal odborništvu.

U 8-ni str. 120. Ciena 30 novč. U tem svezku nahaja se kratek potopis po Primorskem i Krasu.

* Rječnik lječnikoga nazivlja. Sastavio dr. Iv. Dežman. Troškom jug. akademije u Zagrebu 1868 kod Ant. Jakića. U 8-ni str. 142. Ciena 1 for. 50 novč.

* Istočno pitanje i Hrvati. Historično-prava razprava. Spisao Evgenij Kvaternik. Strana druga. U Zagrebu 1868. Na prodaji u knjižari Svetozara Galca. U 8-ni str. 180. Ciena 80 novč.

* Psalmi Davidovi, prevedene u slogu narodnih pjesama pjesnikom Nedjeljka g. Ogn. Utješeno- vićem. Razpisana je na ovo knjigo predplata. Tko mu (Wien, Alsergrund, Berggasse br. 4) pošalje 1 for. do konca kol., dobije liepu knjigu od 17 tab.

* Do 60 rukopisa i nekolicino desetina od- lomaka dobio je akademik Sreznjevski od A. Hilfer- dinga, što ih je ovaj skupio po naših krajevih; zname- niti su rukopisi po tom, što su mnogi iz 13 i 14 vieka, a neki spadaju u književnost Bosne.

Bugarsko.

U Carigradu izišle so sljedeće knjige:

* Nov bukvar (u tablici kratki), sa nekolicino figura. Bukvar je na 16-ni na 32 str.

* Čitanka čerkovna. Pitomka ili pravila za politizm (malka Hristoitija) za djecata.

* Sravniteljna gramatika za starij, čerkovnij i novij Bolgarskij jazik, s zabjelježvanija i vrhu narje- čijata mu, od P. R. Slavejkova.

* Nedjelni i prazdični slova i poučenija, izvlečeni od tvorenijata na crkovni propovjednici, prva čest, na 8-ni 256. str.

* A. Bogorov u Beču štampa francuzko-bugarski i bugarsko-francuzki riečnik. Prva čest, francuzko-bogar- ska, stoji 8 cvancika a toliko isto i druga.

„Dragoljub.“

Narodne pesmi iz St. Vrazove zbirke.

Priobčuje F. Kočevar.

I. Sveta Marjeta in sv. Jurij orožnik.

Stoji, stoji velika vas,
Na konc' vasi je beli grad,
Na konc' gradú jezer globok,
Noter je neguden červ,
Neguden červ, lintvern hud.
Druz'ga ne pije, druž'ga ne jé,
Ko leško kri, leško meso.
Še so imali počedarijo,
De so mu en'ga človeka dajali.
Prišla je počredarija
Na žlahtniga gospoda
No na žlahtno gospo,
De pojde k jezer' globokimu,
De tam svoje življenje sklenil bo.
Vun bo prišal neguden červ,
Kdor bo tam, ga bo požerl!
Tako je rekel žlahtni gospod:
Peršla na naji je versta,
Al pojdeš ti, al pojdem jez
K jezer' globokimu?
Še to je rekla žlahtna gospá:
Nič se ne boj, žlahtni gospod!
Ne pojdeš ti, ne pojdem jez,
Dala bova Marjetico.
Tako je rekla žlahtna gospá:
Pojd gori, gori Marjetica,
Naprav' se kot nevestica!
Marjetica čisto nedolžna b'la,
Rada mačohe bogala.
Napravila se je k' nevestica,
Pa silno bila žalostna.

Šla je k jezer' globokimu,
Srečal jo je en stari mož,
Ljub svet Jurij orožnik.
Še je tako rekel star možic:
Kaj je teb', Marjetica,
Ker si silno žalostna?
Še je tako rekla Marjetica:
Usmil se tavžentkrat Bogu!
Godí se vselej tako,
K' otroci svoje matere nimajo.
Jez grem k jezer' globokimu,
Prišal bo neguden červ,
Ki bo mene tam požerl.
Še je tako rekel star možic
Oj ljub svet Jurij orožnik:
Nič se ne boj, Marjetica,
Šaj pojdem jez tudi s tabo!
Šla sta k jezer' globokimu,
Prišal je en neguden červ,
Neguden červ, lintvern hud.
Svet Jur je vzdignil desno roko,
Čez červa storil sveti križ;
Marjetica zdrasala pasec svoj
Vergla ga je červu na vrat.
Červ je tako močno zarjul,
De se je ves grad na kup razsul.
Zdaj premisli človek ti,
Kaj ena taka pregreha stri!
To nevošljivost stri,
De cel grad potopí.

Smešnica.

Dve uri v nemškem taboru.

14. dne t. m. je imelo nemško narodno društvo (deutscher Volksverein) svoj shod (tabor) v Schwend- nerjevem koliseju na Dunaji. Bilo jih je kakih 800 glav; pili in jedli so poprej; ob pol devetih zvečer so se razprave začele. Predsedoval je mestni odbornik Steudel, zapisnikar je bil dr. Schrank. Cesarski komisar je bil policijski komisar Kuzmanek. — Neki gosp. Metall prvi poprime besedo blizo tako-le: „Boj, ki ga danes začnemo (viharni pravoklici!) ni boj zoper katoliško vero; mi nočemo Kristusove podobe s stene vreči, mi se bojujemo le zoper predrznost cerkve. Cer- kevj je državo ponižala za deklo. Za papeža nam ni mar. Cesar Jožef II. ni bil popoln liberalec; on si je hotel le samo katoliško cerkev podvreči. Mi presegamo Jožefovo gêslo. Papežev ogovor je le gnoj na polji svo- bode. Tako je!“ (Gromovit plosk.) — Za njim se sko- bacá na oder realkin učitelj Held. Ta mož je o nez- motljivosti papeževi marsikaj čvekal, kar ni imelo ne glave ne repa. Na vprašanje njegovo: „ali je Kristus kdaj rekel, da se papež nikoli ne moti?“ je zarenčalo več debelih glasov: „nikoli, nikoli ni tega rekel.“ Nekdaj so škofovski zbori — nadaljuje — si prisvojili „pravico nezmotljivosti“ in so jo držali 1000 let (in mož, ki tako neumno govori, je profesor realkin!!) Po tem pravi, da on le en sakrament pozná, in ta sakrament je krst; krst pa ne brani civilnega (svetnega) zakóna, ker pri krstu se ne obljubuje, da bo kdo krivoverec, ako ne sprejme vseh sakramentov. Nagovor papežev je govor srednjega veka, za kterege se sedanji čas ne briga.“ In tako je junak (Held) realkin še dalje otrobe vezal, dokler ni odra nastopil neki Masaidek, ki je s prav tankim glasom najpred bral nagovor papežev, in prebravši ga zaklical: „Škof rimski je govoril; škof rimski pričakuje odgovora od nas. (Strašno ploskanje.) Kaj smo Avstrijanci dozdej bili? Črnega Petra smo igrali; prismode smo bili; Rimu se moramo odpovedati.“ In z besedami: „v imenu kristjanstva, v imenu ljud- stva, v imenu Božjem (kajti glas ljudstva je glas Božji) strgam ta papežev nagovor“ — raztrga „Wien. Tagebl.“, v katerem je bil natisnjen papežev govor. (Divje plo- skanje in pravoklici delajo tak hrup, da se kolisej tresse; Masaidek odstopi.) Masaidek se še enkrat prikaže na odru, da se zahvali za pohvalo govora njegovoga, ter dodá še te-le besede: „Mi gremo z ministerstvom, do- kler ono gré zoper jezuite. Pravo ljudsko ministerstvo ne pozná nobenega porazumljenja z Rimom.“ S tem odide in na oder stopi neki Pfeifer in tako-le govori: „Če je le en jud med 1000 ljudmi, ima on iste pravice kakor družih 999. Véra plava po zraku; kar verjamem, tega ne vem. Vera ne osvobodí človeka; le véda ga osvobodí. Mi demokrati stojimo na tleh vednosti.“ Po- tem udriha po duhovščini. „Vsakemu svoje! to je pravo, in potem pravu bi morali duhovne sežgati, ker oni so sežgali naše nasprotnike.“ Vendar jim govornik veliko- dušno prizanaša. „Vsakemu naj se pustí njegova vera, da izveličan postane po svoji šegi (façon); le vednost naj je glavarica v državi!“ (Gromovito ploskanje.) — Delavec Gross, ki potem besedo poprime, ni zado- voljen z novimi verskimi postavami; one so premalo svobodne. Dandanes stojimo tam, kjer smo stali 1811. leta. (Mar tudi v denarnih zadevah tako?) Mi delavci moramo kar naravnost in odkritosrčno reči, da nismo sè sedanjim ministerstvom nikakor zadovoljni, al o ver- skih zadevah ga moramo podpirati.“ — Za njim je stopil na oder cesarskemu komisarju neznan človek, ki je iz lista bral svoj govor poln psovk na duhovščino. — Komisar skuša izvedeti adresu tega govornika, a v na-